

روایتی از «تختی» ناتمام علی حاتمی

سکانسی که حاتمی برای مرگ تختی نوشت

حاتمی من تمام کنم و این کار را نمی‌کنم چون نمی‌توانم ایسن فیلم را به پایان برسانم؛ به این دلیل که آن جنس فیلمسازی شبیه به مینیاتور و با رنگ‌بندی و جزئیاتی مشابه نقاشی و فرش ایرانی را بلد نبودم. بعدها فهمیدم که این پیشنهادها را به کارگردان‌های دیگری همچون سیف‌الله داد و محمد بزرگ‌نیا هم داده بودند که هر طور شده این فیلم علی حاتمی به نامش به سرانجام برسد. من حتی به سیف‌الله داد هم پیشنهاد کردم این دستکاری را قبول کند اما این اتفاق نیفتاد. زمستان سال ۷۵ داشتم فیلم «عقرب» را کارگردانی می‌کردم که خبر فوت علی حاتمی رسید و بار دیگر با این پیشنهاد مواجه شدم که بیا و فیلم علی حاتمی را تمام کن. باز هم نپذیرفتم. عید آن سال که گذشت، سه چهار ماه بعد از درگذشت علی حاتمی، گفتند بیا و هر کار کسه دلت می‌خواهد انجام بده. بعدها معلوم شد چیزی به نام فیلمنامه هم وجود نداشته و آنچه به نام سناریو داشتند، یک خط توضیح بود یا دو صفحه علایم و نشانه و چیزی به نام فیلمنامه وجود نداشت.» اگرچه سال ۹۷ بهرام توکلی فیلم دیگری از غلامرضا تختی ساخت و روایتی تقریبا اسطوره‌ای در بخش‌هایی از فیلمش روایت کرد اما هنوز، مسرگ تختی یکی از بخش‌های پرباهم زندگی اوست

طبق آنچه نشر مرکز در مجموعه آثار علی حاتمی، منتشر کرده است، علی حاتمی بخش مرگ تختی را از نگاه خود آماده کرد بود که در ادامه فیلم «مرگ تختی» تا زمان فوت او از ۲۲ سالگی تا زمان «صدای تلفن؛ همه چیزو نمی‌تونم تلفنی بهت بگم. تو به خانواده‌ات بگو باید بری سفر برای دو سه روز حفظ ظاهر کن. چمدون بردار بیا هتل آتلانتیک یک اتاق بگیر. سعی کن اتاق شماره ۲۳ باشه. خالیه …

دکتر: شتاب نکن. دانسته تصمیم بگیر. من با تو طرفیتی ندارم. اونا خودشون هم می‌تونستن به بهانه دیگری یا حتی با پای خودت تو رو بیارن. این کارو از من خواستن که منو در اول کار بشکنن. این قضیه برای سیاسی کردن من بود و من به پاس دوستی منی‌گذاشتم با شرمندگی از عید شکنی خودم نصیحتت می‌کنم دست از مخالفت بی حاصل بردار. زندگی من می‌تونه عبرت تو باشه. من با اون همه توانایی ذهنی از داخل بوسیدم. پیر مرد خدا پیامبر راست می گفت سیاست چه ربطی داره به آسیای‌ها؟ حالا وقت تودیعیه و من روی سوسپینن حتی دست‌های تو رو ندارم. سر بسته بگم این هتل پر از مهمان‌های جورواجوره، حتی کارشناسای خارجی و یک در هتل باز می‌شه به اون اداره چمنی.

چمنی بدتر از جهنم خانه ایمن. زنده بمون.

ادکتر از نردبان مقابل پنجره پایین می‌رود. نردبان درداشته و پنجره بسته می‌شود. انگار تمام این صحنه یک رویا بود. مدتی می‌گذرد و جهان پهلوان روی تخت می‌نشیند و

تلفن را بر می‌دارد و در گوشی می‌گوید:
جهان پهلوان: می‌خواستم با آقای دکتر کاشفی صحبت کنم

تلفنچی: شماره اتاق شون چنده؟

جهان پهلوان: نمی‌دونم.

تلفنچی: گوشی خدمت تون.

اچند لحظه میگذرد]

تلفنچی: همچین شخصی جزو مسافرین نیست. امر دیگری ندارید؟

جهان پهلوان: خیر. عرضی ندارم.

اچند لحظه می‌گذرد. جهان پهلوان بسر می‌خیزد و دستگیره در را می‌چرخاند اما در بیرون قفل است. تلفن زنگ می‌زند، گوشی را برمی‌دارد اما صدایی نمی‌آید]

جهان پهلوان: الو… الو…

اچهان پهلوان به تلفنچی نمره خانه خودشان را می‌دهد و از آن طرف سیم همسرش گوشی را برمی‌دارد.]

جهان پهلوان: الو شهلا…

صدای همسر: خودتی جهان پهلوان؟

جهان پهلوان: آره، شما خوبین؟ تو، مادر، بچه…

صدای همسر: آره، تو کیایی؟

جهان پهلوان: توی راه. بازم تلفن می‌کنم. خداحافظ
صدای همسر: خداحافظ. راستی یه آقایای تلفن کرد این شماره رو داد: ۶۵۶۳۰. التماس می‌کرد باهاش تماس بگیر. ی‌داشتش کردی؟

جهان پهلوان: شماره‌ش روند بود…

اچهان پهلوان نمره تلفنن را به تلفنچی می‌دهد. ارتباط برقرار می‌شود.]

جهان پهلوان: من تختی هستم. یه آقای به خونه من تلفن کرده…

صدای تلفن: من بودم آقا، دست شما رو می‌بوسم. من عنصری هستم. کار هنری می‌کنم.

جهان پهلوان: موفق باشید، امری با من داشتید؟

صدای تلفن: یه عرض مختصر. با یک فیلم تبلیغاتی داریم برای تبلیغ تیغ ریش تراشکی، خواستم شما نقش اول اونو بازی کنید. پلان درستی از صورت شماست که یک دستت زیبای زنانه به اون دست می‌کشه و شما این شعر ریمیکو رو می‌خوانید. اجازه بدید شعرو بخشن کنیم:
صدای رذن دکمه ضبط صوت. ضرب ناخنه می‌شود. بعد یک صدای تراشیده نخراشیده می‌گوید]

صدا: رو صورتم مورچه بیاد لیز می‌خوره، ریشام هر روز دو دست تیغ تیز می‌خوره.

اضبط صوت خاموش می‌شود. صدا ادامه می‌دهد]

صدای تلفن: جالبه، نه؟ واقعا با مزه س قبول می‌کنید؟ جهان پهلوان» نخیر آقا. بنده اهل این کارا نیستم.

اجازه بدید بگم تا صد هزار تومان اسپانسر حاضره به

شما برای این چند ثانیه بده.
جهان پهلوان: خیر آقا. انگار شما عقل و بار درست و حسابی ندارین.

صدا: صد هزار تومان به راحتی می‌تونه همه مشکلات شما رو حل کنه.

جهان پهلوان: مشکلات منو پول حل نمی‌کنه.

صدا: به هر حال بازی کردن در این فیلم تبلیغاتی همه مشکلات شما رو حل می‌کنه. مشکلاتی که در چند روز اخیر دارید. پذیرفتن این کار در حقیقت تنها راه آزادی شماست.

تحمل چند لحظه رفتار مبتذل به یک عمر زندگی کردن می‌ارزه. شما هنوز ۲۶ سال دارید. نصف عمر تون فرصت دارید حتی می‌تونید اعلامیه‌ها رو به هزینه خودتون چاپ کنید و پخش کنید. به هسر تقدیر هر وقت تغییر عقیده دادید و خواستید ظرف این چند روز به ساز ما برقصید آن هم فقط برای چند ثانیه بیایید جلوی پنجره اتاق، پنجره را باز کنید و یک نفس عمیق بکشید. ما با دوربین شما روز زیر نظر داریم.

اتلفن قطع می‌شود. جهان پهلوان با تعجب گوشی را می‌گذارد. کاغذی از زیر در به داخل فرستاده می‌شود. جهان پهلوان کاغذ را باز می‌کند. این متن روی آن نوشته شده است: «این نامه را به خط خودتان بنویسید: «حضور مبارک آقای دادستان، این ورقه وصیت نامه اینجانب است.

تمنایی که از جنابعالی دارم این استت که اولاً مهتره زخم هر چه هست بدهید. بیشتر راضی نیستم. ثانیاً از هیچ کس گله و شکایت و ناراحتی ندارم. خودم این تصمیم را گرفتم و احدی در کار من دخالت ندارد. غلامرضا تختی ۱۶ بهمن ماه ۱۳۴۶

برای خودکشیی قرض داخل کتشیوی میز است و آب از دست شویی بردارید. لیوان کنار شیر آب است.»

جهان پهلوان به طرف میز می‌رود. لوله قرض را برمی‌دارد و کف دستش می‌ریزد. دوباره در قوطی خالی می‌کند. به طرف توالت می‌رود که لوله را ببیند. آب باز است. لیوان آب را پر می‌کند و آب می‌خورد. می‌آید طرف پنجره شیشه‌ا را پرت کند. متوجه می‌شود ممکن است مأموران را به اشتباه ببیند. پنجره را به سرعت می‌بندد. تلفن زنگ می‌زند. گوشی را بر می‌دارد. صدای قبلی است.]

صدا: آیا تغییر عقیده داده‌اید یا ما دست به آن عمل بزئیم که آبروی هرچه پهلوان است بر باد برود؟

اچهان پهلوان در ذهنی تلفن تفت می‌اندازد. می‌نشیند رو به روی آینه به خودش، قرض‌ها و شیرآب باز نگاه می‌کند. جهان پهلوان روی تشک خودش را مشاهده می‌کند. با خودش در لحظات کشتی گرفتن است. خودش را به پل برده و در حال کشتی فرسالی مقاومت مرم گمار است. در این لحظه برق اتاق قطع می‌شود. تاریکی و سکوت حاکم است. پس از مدتی صدای باز شدن شدید پنجره شنیده می‌شود و صدای گذاشتن چند نردبان و بالا آمدن چندین نفر…

به تماشاوی ورزش زورخانه‌های مشغول است و تهناتش تا نیمه از سوراخ نورگیر بیرون آمده و به طرف پایین آویزان است. برای آخرین بار میل منقش به پرچم ایران به طرفش می‌آید. میل را می‌گیرد و می‌خواهد نگه دارد اما موفق نمی‌شود. پدرش پشت سرش در عیای سفیدی ظاهر شده و پایش را نگه داشته تا مانع سقوط او شود. ولی جهان پهلوان با میل منقش به پرچم ایران به کف گود سقوط می‌کند و درهم می‌شکند و غرقه به خون می‌شود. چند مامور کلاستر در اتاق شماره ۲۳ باز می‌کنند داخل می‌شوند. جسد تختی روی تخت افتاده و شنیده قرض طرف دیگر، شیر آب باز است، پاسبانی آن را می‌بندد، وصیت نامه به خط جهان پهلوان روی میز قرار دارد.

مامور داستانی: خودکشی کرد.

اعرفاری دف زنان وارد می‌شود و دور گود کنار بدن خونین و پاره و شکسته جهان پهلوان می‌چرخد و اشعار عارفانه می‌خواند]

عارف: گرد مرد رهی میان خون باید رفت…»

گزارش

مدیر پروژه کاوش‌های نجات‌بخشی سد چم‌شیر خبر داد

کشف ۱۴۰ اثر تاریخی در حوضه آبگیر «چم‌شیر»

مدیر پروژه و ناظر کاوش‌های نجات‌بخشی سد و نیروگاه نجات‌بخشی سد و نیروگاه «چم‌شیر» از شناسایی ۱۴۰ اثر تاریخی در ۱۶۰ محوطه باستانی کاوش شده در حوضه آبگیر سد چم‌شیر خبر داد. به گزارش روابطعمومی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری،

محمدحسین عزیزی خرائقی با بیان این‌که این پروژه به انجام کاوش در ۱۶ محوطه فرهنگی – تاریخی شناسایی شده در این محدوده آغاز شده است، یادآور شد: سد و نیروگاه چم‌شیر در استان کهگیلویه و بویر احمد، شهرستان گچساران روی رودخانه زرهه، مراحل پایانی ساخت خود را سپری می‌کند و کارفرمای این طرح شرکت آب و نیروی ایران است. این باستان‌شناس افزود: محدوده مخزن این سد تا کنون دو بار مورد بررسی باستان‌شناسی قرار گرفته و به طور کلی تعداد ۱۴۰ اثر فرهنگی – تاریخی در آن شناسایی شده است. او ادامه داد: در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۸، ۳۰ محوطه از میان محوطه‌های شناسایی شده توسط مدیر پیشین کاوش‌های نجات‌بخشی سد و نیروگاه چمشیر انتخاب و مورد گمانه‌زنی به منظور تدقیق وجود نهشته‌های فرهنگی، قرار گرفت. عزیزی خرائقی گفت: در سال‌های گذشته ۱۶ محوطه به پیشنهاد و انتخاب مدیر پروژه پیشین مورد کاوش باستان‌شناسی قرار گرفته بود و در سال جاری با توجه به نزدیکی زمان مقرر آبگیری، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری در توافقی با پروژه چمشیر، ۱۶ تیم کاوش باستان‌شناسی را در منطقه به منظور کاوش نجات‌بخشی محوطه‌های پیشنهادی، همچون ۹ محوطه قبل، مستقر کرد.

مدیر پروژه و ناظر کاوش‌های نجات‌بخشی سد و نیروگاه چمشیر با بیان این‌که استقرار و مدیریت ۱۶ تیم کاوش به صورت همزمان نیاز به هماهنگی بالایی بین پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری و مسؤولان پروژه سد و نیروگاه چمشیر داشت، اظهار کرد: خوشبختانه این مهم صورت پذیرفت و گروه‌های انتخاب شده از نیمه آذر ماه امسال در منطقه مستقر و کاوش نجات‌بخشی در محوطه‌های انتخاب شده، آغاز و تا کنون نیز ادامه دارد.

او با بیان این‌که از ۱۶ گروه کاوش، ۶ گروه از همکاران پژوهشکده باستان‌شناسی و میراث‌فرهنگی و ۱۰ گروه از پژوهشگران آزاد به صورت پیمانی مشغول حفاری هستند، گفت: قدیمی‌ترین محوطه از بین محوطه‌های انتخاب شده، دارای نهشته‌های فرهنگی از دوره ایلام (عیلام) میانه و جدیدترین آن‌ها به دوران متأخر اسلامی، باز می‌گردند. عزیزی خرائقی افزود: بیشتر محوطه‌ها دارای یک یا دو رُج معماری سنگی خشک‌چین و گاهی موارد پلات کتی است و به صورت کلی به جز محوطه ایلامی، ما بقی محوطه‌ها عموماً استقرارهای کوچ‌شهری از دوران میانه تا متأخر اسلامی هستند و در مواردی حتی سفال‌های شاخص برای تاریخ‌گذاری نسبی از کاوش برخی محوطه‌ها به دست نیامده است.

مدیر پروژه و ناظر کاوش‌های نجات‌بخشی سد و نیروگاه چمشیر گفت: با توجه به ماهیت محوطه، آثار فرهنگی منتقل از جمله سفال، به صورت بسیار محدودی در کاوش‌ها یافت می‌شود و همین موضوع، تاریخ‌گذاری دقیق محوطه‌ها را در این مرحله بسیار دشوار می‌کند.

او ادامه داد: معماری به دست آمده بسیار ساده و صرفاً اتاق‌هایی عموماً مستطیل شکل است که با توجه به سادگی و تمایه پلان، معماری در بیشتر محوطه‌ها، امکان تاریخ‌گذاری محوطه‌ها بر اساس شاخصه‌های معماری نیز، میسر نیست، اما از این میان برخی محوطه‌ها همچون ۷۴، ۸۶، ۸۷، ۳۳ و ۱۰۷ دارای معماری منسجم‌تر همراه با دیوارهای مستحکم با مصالح لاشه‌سنگ و گچ نیم‌کوب و آندودگچی هستند.

این باستان‌شناس با بیان این‌که کاربری احتمالی این محوطه‌ها در گزارش‌های آتی توسط سرپرستان گروه‌های کاوش به صورت مجزا ارائه خواهد شد، گفت: تاریخ‌گذاری پیشینه‌های تا این مرحله از کاوش، قسرون اولیه تا قرون میانه اسلامی است. مدیر پروژه و ناظر کاوش‌های نجات‌بخشی سد و نیروگاه چمشیر با اشاره به این‌که این کاوش‌ها تا اواخر دی ماه طول خواهد کشید، هرچند کاوش در برخی محوطه‌ها همچنان ادامه خواهد داشت، افزود: با توجه به حساسیت‌هایی که در مورد کاوش‌های نجات‌بخشی سد و نیروگاه چمشیر به وجود آمده، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری در نظر دارد تا پس از پایان کاوش‌های میدانی، در همایشی از سرپرستان گروه‌های کاوش برای ارائه دستاوردهای پژوهشی، دعوت کند که زمان و نحوه برگزاری آن از طریق روابطعمومی پژوهشگاه، اطلاع رسانی خواهد شد.

این درحالی است که شپارم زارغ – مدیر پیشین پروژه مطالعات باستان‌شناسی نجات‌بخشی سد چم‌شیر – گفته بود: در محدودهٔ آبگیر سد چمشیر بیش از ۱۴۰ اثر و محوطه شناسایی شده است که همه این اثر پس از آبگیری کامل سد زیر آب خواهند رفت. آبگیری سد چم‌شیر به اختلافی میان فعالان و دوستداران میراث فرهنگی و محیط زیست و همچنین مقامات استانی کهگیلویه و بویراحمد و وزارت نیرو تبدیل شده است. نظر فعالان محیط زیست بر این است که با آبگیری این سد فاجعه گنودن بار دیگر تکرار خواهد شد و نه تنها آب مصرفی زمین‌های زراعی، ششور خواهد شد که بسیاری از گونه‌های گیاهی و جانوری منطقه از بیسن خواهد رفت. علی داریابی – معاون میراث فرهنگی و قائم مقام وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی نیز در پی اعتراض فعالان میراث فرهنگی نسبت به غرق شدن بخشی از هویت تاریخی این سرزمین با آبگیری این سد، گفته بود وزارت میراث فرهنگی نظر مخالف خود را با آبگیری این سد اعلام کرده است.

خبر کوتاه

انتقاد پسر یک کارگردان در پی شکایت دو بازیگر

پسپر «فرانکو زفیرلی» از طرح شکایت دو بازیگر اصلی فیلم اقتباسی کارگردان فقید ایتالیایی در سال ۱۹۶۸، انتقاد کرده است. به گزارش ایسنا «ولیویا وایتینگ» و «لئونارد وایتینگ» که در زمان ساخت فیلم

«رومئو و ژولیت» در سال ۱۹۶۸ به ترتیب ۱۵ و ۱۶ ساله بودند، ادعا کرده اند که «فرانکو زفیرلی» آنها را وادار کرده است که صحنه ای را به صورت برهنه اجرا کنند و حالا این بازیگران از کمیتهی پارامونت به خاطر کودک آزاری شکایت کردند و خواهان دریافت غرامت ۵۰۰ میلیون دلاری شده‌اند.

«پیبو زفیرلی» فرزند این کارگردان ایتالیایی که همچنین رئیس بنیاد «فرانکو زفیرلی» است، در بیانیه‌ای در واکنش به شکایت بازیگران فیلم «رومئو و ژولیت» عنوان کرد که پدرش همواره مخالف استفاده از هرزنگاری در فیلم بود و صحنه‌های به تصویر کشیده در فیلم تنها بیانگر زیبایی بوده و هیچ احساس بیمارگونه‌ای نداشته است.

در این شکایت، این دو بازیگر ادعا کرده‌اند که کارگردان فیلم «فرانکو زفیرلی» به آنها گفته است که هیچ برهنگی وجود نخواهد داشت، اما او بعداً اصرار می‌کند که آنها برهنه شوند و در غیر این صورت فیلم شکست خواهد خورد. «فرانکو زفیرلی» در سال ۲۰۱۹ درگذشت. این شکایت همچنین ادعا می‌کند که این دو بازیگر در سال‌های پس از ساخت فیلم «رومئو و ژولیت» دچار پریشانی روانی و ناراحتی عاطفی شده‌اند و فرصت‌های شغلی خود را از دست داده‌اند و به دنبال غرامتی هستند که گمان می‌رود بیش از ۵۰۰ میلیون دلار باشد.

شکایت محکم‌ترین سند ادعا می‌کند که این دو بازیگر شرایط استخدام خود را در زمان فروش موفق‌تر در گیشه داشت و توانست با بودجه ۸۵۰ هزار دلاری خود نزدیک به ۲۹ میلیون دلار فروش داشته باشد. این فیلم همچنین چهار نامزدی اسکار دریافت کرد که برنده دو جایزه بهترین فیلمبردار و بهترین طراحی لباس شد.

همچنین «ولیویا هاسی» و «لئونارد وایتینگ» نیز هر دو برای بازی در فیلم اقتباسی «رومئو و ژولیت» برنده جایزه گلدن گلوب بازیگری شدند.